

semlje, ktera bi bila fizer ali gostejshi shito, ali pa vezhji in polnishi klasje rodila, v satrato in sgubo. Kako velika je tadaj shkoda, k jo oranje s rasori pernese, zhe k poprejni she prizhjozho perfhtejemo! In vfa ta shkoda, (de nizh ne spomnim she od ene druge posebne shkode, ki jo namrezh kraji s svojo senzo rasoram delajo, in ktera se slafti per kopnjenju snega bolj ozhitno kashe) bi se lahko bres sgube zhafa in bres druge nesloshnosti s samim drevesam s obertno ali prefukavno diljo odvernila! V refnizi, ko bi nevedli, kakshno mozh de slabi isgledi sprednikov sa njih nastopnike imajo; bi nemogli sapopasti, kako je mogozhe bilo, de se je tako shkodljiva shega oranja per vezhjim delu nashih domazhinov zlo do sadajne dõbe obdershala! —

(Trétji dël v prihodnizh.)

Denkov Tone.

(Na dalje.)

Sa premoshenje dosézhi fi tadaj nizh drusiga ne vóshi, kakor 30 oraljev (johov) semlje ali zél grunt in ljubo sdravje. Ker po ozhetu ni vezh, kakor pet oraljev semlje prejél, je mogel misliti, kako bi fi toliko premoshenja napravil, de bi fi mogel toliko sveta prikupiti, kolikor mu ga mánta. Hlapze in flushabnike blishne grajshine je obiskoval ter vidil, de jih poleg njih létne plazhe vzhasi tudi she kaj drusiga doletí. To mu je veselje storilo, h kakimu gospodu v flushbo iti. To se vé, de je v flushbi tudi vidil, de so strésheti sopet vse sadegáli in de je mogel marfikteri, ki je bil savoljo kakiga pregreshka ob flushbo djan, k drugim pred dúri kruhka profit hoditi. Tode on fi je mislil: Tako neumen nifim! Jes zhem poshteno svojimu gospodu flushiti, pa vflak krajzarzhek dobro fhraniti, dokler toliko prihranim, de bi fi zélo kmetishe kupiti, pridno ljubo shenízo fi vséti in kakor poshten kmet shiveti in umréti mogel. Misilil fi je tudi: Ne more mi shkodovati, se kaj po svetu osréti in pogledovati, kako se kmetji po drusih krajih v svojim domazhinstvu in v obdelovanju poljá obnasfhajo; sakaj toliko je shé védil, de sa gorami tudi ljudjé shivijo in de se v njegovi vafi vfa umnost skup ne fleka, temuzh de je mogozhe, de tukaj tó, kjé drugje pa drugo rezh bolj úmijo. Modra glaviza fi mora pa is vfiga vséti, kar je narbolje. — Tako fi je mislil. Njegova flushba mu je pa tudi po frezhi shlà. V flushbo je shel k Grofhajfskimu gospodu, nékimu shlahtniku. Ta je bil bogat in daroviten in je v tém svoje veselje imel, de je rad po svetu hodil in kamor je prishel, mu je bilo bolj mar sa shege tiste deshele, sa obdelovanje polja, sa rokodelstva in umétnosti prashati, kakor poslopja in gradove velikih gospodov ogledovati. Torej se ni védno v kozhiji po zésti vosil, temuzh je zéle dálje po krajih od zéste daljezh odlózhernih

k nogam hodil. Tone, ki je bil terden korenjak, na kteriga pest se je bilo sanesti, je mogel smiraj pri njem biti ter torbizo nositi, v kteri sta imela svoj shivesh, pripravo sa písanje in risanje, ter pôle, na kterih so deshele isobrashene. Kadar se je gospod hoje navelizhal, se je na vos vsedel in Tone se je mogel k njemu vséti. Ta gospod je bil tudi tako dober, de se je po poti s flushabnikom prijasno pogovarjal in mu odgovarjal, kadar je hotel svediti, kako? kadaj? kje? sakaj? se sleherna rezh godi. Tode to she Tonetu ni bilo dovolj. Kar je lepiga in korisniga svedil, fi je hotel tudi prihraniti. Savoljo tega fi je vflak vezhér, vse, kar je zhes dan svedil, v bukvi-ze spisal, de bi bil ohranil, ter veselilo ga je, de se je v svoji mladosti pifati uzhil.

(Dalje sledí.)

Kaj je storiti, kadar zhlovek smersne?

Bolj umljivo od té rezhi se ne da pifati, kakor fo zhaftiljivi gospod tehant Šlomfhek v svojih bukvih „Blashe in Neshiza“ pifali. Poslufhajte tadaj, kako té bukve govore:

„De po simi ne osebesh, shmetno hodi in ne nofi pretefne obutele. Bolje je péshéz hoditi kakor vositi se.

Ako pa osebesh, hitro osebljino s snegam prav zherftvo dergni, dokler de prejde. Te sazhne od juga ferbeti, rudezhiti in skleti, vsemi shkaf ledene vode, dershi okoli 1 ure osebljino v vodi, in zhe se sagreje, ledú dodáj. Hudo je obftati, pa dobro osdraviti.

Po simi shganja ne pij, kadar se na pot podásh; shganje daje smertno spanje na ftesi. Ne posedaj, naj se ti ravno pozhivati ljubi; ako sadremljesh, smersnesh.

Smersnjen zhlovek se mora rahlo prenefti; lahko mu perft, tudi roko ali nogo vlomish, ker je vse kerhko, kakor zegel.

Obleko in obutel hitro is njega isreshi, in ga v sneg poloshi, pa dobro s snegam sa zhévelj na debelo sakidaj, uftam in nosu pa luknje sa dihanje napravi. Smersnjeniga prehitro na toplo djati umorí, zhe ravno she shivi.

Ako snega nimash, pod kako pojato, ali na fken den ga sanesti, perte v ledeno vodo pomozhi in ga v tajiste savij.

V eni uri, zhe je mogozhe, fód ledene vode nalij, in smerslo truplo do brade namozhi. Nekaj zhafa po tem topleje vode dolij, de se udje gibati sazhno.

Po tem ga is vode potegni, v hladno posteljo poloshi, dergni s fuknam in kertazhami, kakor take, ki jih is vode potegnejo. S boshjo pomozhjo tvoje delo ne bo saftonj.

K tém pripomozhkam she tó le priftavimo:

Nar vezhkrat se samorejo smersnjenzi sopet oshiviti in skuftnje kashejo, de fo taki, ki fo she vezh dni od mrasa vterpnjeni bili, sopet oshivéli. To je savoljo tega mogózhe, ker mras brani, de trupla tako kmalo gniti in trohnéti ne sazhnejo, kakor zhe kdo vtone, se sadushi i. t. d. Dolshnost je tadaj vfaziga zhloveka, gori imenovanih pripomozhkov netrúdama in nar menj skosi shitir ure se poslufhiti.

Nar potrebnejshi je pa, de se smersnjen prav po zhafi ogréva, sakaj smersnjenja she

fneg greje, zhe ga s njim odenesh. Torej le pozhaſi na toplo! Kakor ſe tlezh otrink na fvezhi ſhe vshgè, zhe ſe polagama podpihava; zhe ſe pa filno va-nj piha, pa vgafne. Smersnjenez ſe torej ne ſmè nikoli prez v toplo hiſho prineſti.

V-fnegu mora leſhati, dokler ſe mu udje ne omajejo, in ſe ſhivot ne otaja. Nameſt rastajaniga fnega ſe mu mora drugi perkladati.

Glava in vrat ſe mu morata med tem neprenehama s fnegam dergniti.

Zhe fnega ni, ſe morajo rjuhe ali kozi v nar merslejſhi vodi namozhiti, in ſhivot va-nje ſaviti, in pa perlivaje mersle vode ſe mora smiram hladiti, dokler ſe ſhivot ſam ne ogreje in ne oſhivi.

Potlej ſe mora v fuhe rjuhe ſaviti, v pogrèto poſteljo poloſhiti, in pa s vinam ali s shganjem ſmukati in dergniti; hiſha pa ne ſme ſakurjena biti.

Kadar ni ne koza ne rjuhe, ſe mora v korito djati in mersle vode na-nj vlivati. Med tem ſe mu mora po ſhivotu ſmukati, dokler ſe v vodi ne otaja. Potlej ſe mu ſhe le ſmè ſzhaſama mlazhne vode perlivati; tode obras mu je ſhe smiram trèba omivati s merslo vodo.

Zhe le ſhe ne ſazhne dihati, in ſe ne oſhivi, ſhivot pa vender ſhe volnejſhi prihaja, takrat je trèba va-nj pihati, ga drashiti po goltu, s perèſam v olje pomozhenim ga ſhgetati, jeſik mu s foljo dergniti, ali mu pa ſalmjaka kake kaplize na jeſik kaniti.

Na ſhlizhizo ſe mu morajo rutize s jeſiham ali kafrovzam pomozhene pokladati; zhe ima zheljuſti terdo ſaperte, jih je trèba s kafrovzam ali shganjem mèti in maſati.

Kadar ſe pa ſazhenja oſhivljati, mu je trèba dati piti zhaja (Thee) diſhezhih ſèlſh, in majzhizno jeſiha. Vina ali druge mozhne pijazhe ſe mu pa ne ſme dajati. Sdaj je trèba ſhivot v gorke rjuhe ſaviti, v poſteljo poloſhiti, in pa ogrètih kamnov okoli nje-ga djati.

Zhe je ſhe smiram omamljen, mu je trèba s jeſiham ſmèſhane vode piti dajati in mozhnih derſkel v zheva odsad. Oſhivljenja rada huda mersliza trèſe, takimu je trèba puſhati na nogi ali pa na roki. Potlej pa mora per pokoju biti, in pa topliga zhaja ſe mu mora piti dajati.

Vſaki smersnjen dèl ſhivota ſe mora s fnegam dergniti, dokler fneg smerslote na-ſe ne potègne.

Kteri ſo fizer hudo omersnili, pa de vender ſhe ſhivé, je trèba ravno tako s njimi ravnati, de ſe namrezh le pozhaſi ogrévajo.

Ker smersnjenez vezhdel ſavoljo tega umerje, ker ga mertvud (boſhji ſhlak) ſadène, ſe mora, kadar nefrezhni ſopet oſhivi in toſhi, de je ſlò omotzhen in de ga glava bolí, po ſdravnika poſlati, de mu puſha. —

Karpa oſebljino poſamesnih udov ſhivota tiſhe, je bilo ſhe vezh pripomozhkov naſvetovanih; tode malo dobrih. Vſaka baba kaj drusiga ve. Prav korifno je vſe, kar goſpod tehant v gori imenovanih bukvih fvetovajo. Med vſimi pomozhki, — pa ne ſamirite mi nefnaſhiga ſdravila — ſe mi je smiraj ſvoja voda (Urin) ikaſala, ſlaſti, ktero ſmo ſjutraj puſtili, ker ima vezh ſalmjaka v ſebi. Pogrèti ſe mora toliko, de jo zhlovek lahko ſterpi in smersnjen ud ſe mora v nji kake pol ure derſhati, in to ſe tolikokrat ponovi, de oſebljina preide. Pri vèzhih ſe mi je ta

pomozhek dober ikaſal, kadar ſhe vſe druge ſdravila is apoték nifo nizh pomagale. Dr. Bleiweiß.

Shaloſtna povèſt.

(Goſpod Dr. Shimen Klanzshnik umerl.) S ſhaloſtjo damo vediti, de je v boſhji previdnoſti iſklenjeno bilo, tega mèſza ſopet veliko obetniga rojaka is poſvétnoſti v vezhnoſt vsèti. Goſpod Shimen Klanzshnik, dohtar ſ. piſma, uzhenik deſete fhole, je namrezh v 34. letu ſhivljenja po dolgi bolesni na pluzhkih, umerl. Duhovne fhole ſo uzheniga moſhá, zerkev je brumniga ſluſhabnika, ſlovenſhina ſveſtiga prijatla, njegova rodovina pa dobrotniga podpornika ſgubila. V ſlovenſkim jeſiku je rajnki vezh ſpiſal, kakor v letu 1840: „Petère Mojſefove bukre“ — „Bilje in zherna maſha“ — „Napeljevanje k poboshnihu ſhivljenju in lepimu ſadershanju“, — v létu 1841: „Premiſhljevanja in molitve ſa bolnike.“ — „Napeljevanje k poboshnihu ſhivljenju“ je rajnki po modrim povelju miloſtljiviga Firſhta goſpoda Antona Alojſa, naſhiga prezhaſtitljiviga Shkoka is nemſkih bukev Briſſenſkiga Firſhta in Shkoka Bernarda Galura v krajnſki jeſik preſtavi in Shlovenzam v teh bukvizah poduzhenje po-dèlil, ki takiga v ſvojim jeſiku poprej ſhe nifo imeli. Imenovane bukvize ſo v ſedmere poglavja raſdeljene: I. Od ljubèſni in zhafſti, ki ſmo jih Bogú dolſhni. II. Od zhloveka in zhloveſhkiga rodu. III. Perpravljanje k ſadershanju do ljudi. IV. Od ſadershanja ljudi, ki morajo ſkupaj ſhiveti. V. Od ſadershanja ſunej hiſhe. VI. Od ſadershanja v mnogotèrih okoliſhinah in do mnogotèrih ljudi. VII. Od ſadershanja do neúmne ſhivine. — Voſhil bi, de bi te bukvize vſak hiſhni goſpodar ſlovenſkiga naroda per ſvoji hiſhi imel ter otrozi in drushina is njih poboshniga ſhivljenja, pa tudi lepiga ſadershanja med ſeboj in proti drugim ljudem ſe vadili!

Dr. Bleiweiß.

Urno, kaj je noviga?

(Nek vremenſki prerok) je prerokoval, de bo ſedmiga Profèntza, to je, pretezheno nedeljo, nar vezhji mras letaſhnje ſime in drusiga velikiga Šerpana nar vezhji vrozhina letaſhnjiga polètja. — Kdo mu je to raſodel? — Ena je ſhe bofa!

Shitni kup.	U Ljubljani		U Krajnju	
	5. Profèntza.		2. Profèntza.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mernik Pthenize domazhe	1	24	1	28
1 „ „ banaſhke	1	27	1	27
1 „ Turfhize . . .	1	3	1	6
1 „ Sorfhize . . .	—	—	1	11
1 „ Erſhi . . .	1	3	1	5
1 „ Jezhmena . . .	—	—	1	—
1 „ Profa . . .	1	4	1	3
1 „ Ajde . . .	1	7	1	11
1 „ Ovſa . . .	—	38	—	37

Zena preſhiſhev v Krajnju 2. Profèntza: Preſhiſhi tèshejſhi forte po 5 ½ do 6 krajzarjev funt. „ loshejſhi forte po 4 ½ do 5 krajzarjev funt. Šhpèh po 13 goldinarjev zent.

Danaſhnimu liſtu je zheterti ſpiſek imén delèshnikov tèh noviz perdján.